

НАДРОКОРИСТУВАННЯ ЯК ПРЕДМЕТ ІДЕНТИФІКАЦІЇ В МЕЖАХ СУЧАСНОЇ ПОСТМОДЕРНОЇ НАУКИ

Здійснено аналіз надрокористування як предмет безпекової ідентифікації в межах сучасної постмодерної науки, який дав змогу побудувати цілісну концепцію його структурно-функціонального призначення у контексті забезпечення національної безпеки держави, показано його роль щодо зміцнення інституційного потенціалу держави та її безпекових гарантій і перетворення його на стратегічну умову сталого економічного розвитку. Здійснено систематизацію провідних дослідницьких підходів щодо ідентифікації стратегічного призначення надр та надрокористування у контексті зміцнення ресурсного потенціалу держави та перетворення його на базову умову її конкурентоспроможності. Показано доцільність нормативно-правового врегулювання сфери надрокористування, формування нового праксеологічного ставлення до надр у контексті їх стратегічного призначення щодо реалізації національної безпеки держави у постмодерний період. Досліджено конструктивне державно-приватного партнерства у сфері надровидобування та надрокористування, який зумовив розструктурування традиційної практики відтворення природного комплексу держави, спонукаючи до перегляду діючих імперативів результативності й розроблення нових підходів щодо оптимізації мінерально-сировинного комплексу. Показано розширення інституційно-інструментального призначення держави щодо забезпечення раціонального користування надрами у формі регулювання процесуальної структури функціонування системи надрокористування.

Ключові слова: надра; надровидобування; надрокористування; державна політика у сфері надрокористування; ресурсний потенціал держав; стратегічне призначення надр; природний комплекс держави; мінерально-сировинний комплекс.

Вступ

Постановка проблеми. Побудова сильної держави, ресурсноорієнтованої, спроможної до ефективного користування своїми природними ресурсами та перетворення їх на стратегічний засіб розширення своїх безпекових гарантій спонукає більшість дослідницьких шкіл до пошуку індикативної концептуалізації та результативного інструментарію реалізації надрокористування. З огляду на доцільність нормативно-правового врегулювання сфери надрокористування, формування нового праксеологічного ставлення до надр у контексті їх стратегічного призначення щодо реалізації національної безпеки держави у постмодерний період з'являється значна кількість дослідницьких підходів, спрямованих на концептуалізацію та деталізацію структурної сутності понять надра, надровидобування та надрокористування. Перетворення мінерально-сировинного комплексу держави на засіб її стратегічного розвитку потребує врахування низки методологічних новацій та практичних прийомів щодо пошуку, розвідки, добування, користування, створення запасів та захисту надр. Упущення однієї із цих опцій закладає інституційні виклики для формування, розвитку та захисту системи мінерально-сировинного комплексу держави, закладаючи передумови для утвердження систем державного підходу у ставленні до надр, їх використання відповід-

но до тріади вимог інтересів, представлених суспільством, бізнес-структурами та власне державою. Дотримання балансу інтересів цих суб'єктів надрокористування дає змогу побудувати ієрархічну структуру користування надрами з точки зору реалізації їх цільового призначення для сталості суспільного розвитку, забезпечення економічного зростання та розширення гарантій національної безпеки держави, зміцнення її ресурсного потенціалу та перетворення його на базову умову зміцнення конкурентоспроможності держави.

Актуальність дослідження. Враховуючи концептуальну і методологічну розпорошеність щодо ідентифікації структурно-функціональної атрибутики, яка визначає ресурсний потенціал держави, її інституційно-інструментальну спроможність щодо видобування та користування надрами постає доцільність артикуляції найбільш суперечливих аспектів і контекстів формування мінерально-сировинного комплексу держави. У постмодерний період відбувається своєрідна методологічна проєкція "функціонального обернення" сутності надр, коли спостерігається діаметральність їх виснаження без належного поновлення, а більшість держав втрачає інструментарій відтворення мінерально-сировинного комплексу та ідентифікації його через призму безпекового призначення та стабілізації умов соціально-економічного розвитку. Утвердження конструкту державно-приватного партнерства у сфері надровидобування та

© Copyright 2026 by the author(s)

Власенко Сергій Геннадійович, канд наук з державного управління, виконувач обов'язків голови.

Email: 2315000@gmail.com; <https://orcid.org/0009-0009-1638-1091>

Цитування за ДСТУ: Власенко С. Г. Надрокористування як предмет ідентифікації в межах сучасної постмодерної науки.

Ефективність державного управління : зб. наук. пр. Вип. 2(87). Львів: НЛТУ України, 2026. С. 72–78.

Citation APA: Vlasenko, S. G. (2026). Subsoil use as a subject of identification within the framework of modern postmodern science.

Efficiency of public administration, 1(86), 72–78. <https://doi.org/10.36930/508709>

надрокористування, розструктуровуючи традиційну практику відтворення природного комплексу держави, спонукало до перегляду діючих імперативів результативності й розроблення нових підходів щодо оптимізації мінерально-сировинного комплексу. Орієнтація держав на власний ресурсний потенціал без запровадження новітньої синергії його зміцнення за сучасних умов, закладаючи структурні й функціональні деконструкції щодо розроблення та захисту надр, спровокувала інституційно-інструментальний дисбаланс між усіма суб'єктами, задіяними у сфері формування та відтворення мінерально-сировинного комплексу. Перегляд чинних нормативів практики участі держав у розширенні їх ресурсного потенціалу потребує орієнтації на раціональне користування надрами з огляду на їх збереження, використання та перетворення на стратегічну умову зміцнення національної безпеки держави. Тому більшість державно-управлінських систем ресурсорозвинених держав світу базують результативність своєї політики на зміцненні та збереженні мінерально-сировинного комплексу та перетворенні його на стратегічний атрибут забезпечення національної безпеки держави, нормативно-правового регулювання інструментів надровидобування та надрокористування через призму структурних інтересів кожного із суб'єктів, долучених до його функціонування.

Предмет дослідження. Предметом дослідження поларність концептів та підходів щодо ідентифікації надрокористування, з'ясування його структурно-функціонального та технологічного призначення щодо зміцнення ресурсного потенціалу держави, її конкурентоспроможності у контексті відтворення та захисту мінерально-сировинного комплексу та забезпечення безпекових гарантій. Розширення інституційно-інструментального призначення держави щодо раціонального використання надр зумовлює доцільність артикуляції широкої методологічної лінійки контекстів ідентифікації категорій надровидобування та надрокористування, розширення їх функціональної спроможності щодо реалізації національної безпеки та зміцнення інституційного потенціалу держави щодо забезпечення умов сталого економічного розвитку.

Мета дослідження та основні завдання для її досягнення. Метою статті аналіз надрокористування як предмету безпекової ідентифікації в межах сучасної постмодерної науки. Досягнення цієї мети зумовлює вирішення відповідних дослідницьких завдань, зокрема: побудувати цілісну концепцію структурно-функціонального призначення надрокористування у контексті забезпечення національної безпеки держави; дослідити його роль щодо зміцнення інституційного потенціалу держави та її безпекових гарантій; систематизувати провідні дослідницькі підходи щодо ідентифікації стратегічного призначення надр та надрокористування у контексті зміцнення ресурсного потенціалу держави та перетворення його на базову умову її конкурентоспроможності; обґрунтувати доцільність нормативно-правового врегулювання сфери надрокористування у контексті реалізації національної безпеки держави у постмодерний період; дослідити конструкт державно-приватного партнерства у сфері надровидобування та надрокористування; запропонувати механізми розширення інституційно-

інструментального призначення держави щодо забезпечення раціонального користування надрами.

Методи та інформаційна база дослідження. У межах цього дослідження було застосовано низку загальнонаукових та спеціальнонаукових методів, які сукупно слугували реалізації поставленої мети, серед яких: аналіз (розкрито сутність надрокористування як предмету безпекової ідентифікації в межах сучасної постмодерної науки), опис (досліджено фактори, які впливають на побудову цілісної концепції структурно-функціонального призначення надрокористування у контексті забезпечення національної безпеки держави); порівняння (зіставлено різні підходи щодо зміцнення інституційного потенціалу держави та її безпекових гарантій та перетворення його на стратегічну умову сталого економічного розвитку держави); синтез (здійснено ідентифікацію стратегічного призначення надр та надрокористування у контексті зміцнення ресурсного потенціалу держави); дедукція (показано доцільність нормативно-правового врегулювання сфери надрокористування); узагальнення (охарактеризовано новітні тенденції формування праксеологічного ставлення до надр у контексті їх стратегічного призначення щодо реалізації національної безпеки держави у постмодерний період).

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Надра та користування ними у добу постмодерну виступають предметом глибинного дискурсу державно-управлінської науки, викриваючи методологічну суперечливість та концептуальну однобічність аспектів, формуючи цим самим цілісну систему ідентифікації проблеми. Важливою особливістю дослідницьких розвідок у постмодерний період виступає утвердження глибинного підходу до з'ясування сутності та структурно-функціонального призначення надрокористування щодо зміцнення інституційного потенціалу держави та її безпекових гарантій, а на основі цього – перетворення його на стратегічну умову сталого економічного розвитку. У зв'язку із цим постає доцільність деталізації сутності надр та надрокористування через призму розширення ролі держави щодо раціонального використання надр, вдосконалення нормативно-правової атрибутики його врегулювання та перетворення на засіб сталого стратегічного розвитку держави. Виходячи з цього, значний інтерес становить концепція Я. Руокамо, М. Канталуппі, Р. Калліо та Т. Алатарвейса, в межах якої представлено розуміння надр як національного природного надбання держав, яке визначає їх ресурсну спроможність у забезпеченні умов сталого економічного розвитку та розширенні гарантій національної безпеки. Процесуальність видобування корисних копалин, як підвид користування надрами охоплює такі основні складові елементи, серед яких: пошук, розвідка (геологічне вивчення), створення запасів, забезпечення результативності користування копалинами [1] Це вимагає від держави формування та реалізації стратегічно-орієнтованої політики у сфері користування надрами, яка б, з одного боку, забезпечувала раціональність використання копалин, а з іншого боку, їх захист як природно-ресурсного об'єкта, який становить національну цінність для держави. Користування та захист надр вчені розглядають як опцію єдиного інструментального порядку, яка покликана слугувати концептуальному та прикладному перегляду сутності надрокористування як багатосуб'єктної діяльності, спрямованої на зміцнення ресурсного потенціалу кож-

ного задіяного у сфері відтворення мінерально-сировинного комплексу держави. На підставі цього вчені ідентифікували "надрокористування" через діяльнісну проєкцію суб'єктів користування природним потенціалом держави, покликану забезпечити цільове призначення надр для соціально-економічного розвитку держави, відповідно до нормативів користування корисними копалинами, представленими в межах конкурентної території, унеможливаючи "максимальність їх виснаження". Виходячи із цього, в межах проведеного вченими дослідження особлива роль відводиться державі у процесах забезпечення раціонального надрокористування, яка має здійснювати "випереджальну політику" захисту природних запасів з одночасним запровадженням результативного інструментарію використання їх з точки зору забезпечення сталості соціально-економічного розвитку та добробуту громадян. Дотримуючись такої аргументаційної логіки, вчені вказали на розширення інституційно-інструментального призначення держави щодо забезпечення раціонального користування надрами у формі регулювання процесуальної структури функціонування системи надрокористування. Ослаблення інструментальної позиції держави щодо регулювання процесів користування надрами, водночас, призводить до ослаблення її безпекових гарантій щодо сталого соціально-економічного розвитку та конкурентоспроможності ресурсного потенціалу національної економіки. Держава, законодавчо захищаючи надра покликана сформулювати результативний інструментарій користування ним в межах компетенції уповноважених інституцій, на які покладається реалізація типових функцій раціонального користування надрами. Відстоюючи політику децентралізації в межах цього концепту представлено збалансований підхід на результативність забезпечення державою надрокористування, який, з одного боку, передбачає жорстку централізовану участь держави щодо захисту надр, а з іншого боку, "повну лібералізацію" процесу відтворення мінерально-сировинного комплексу, шляхом "відцентрування" певних функцій приватному сектору з одночасним централізованим модеруванням його діяльності. З огляду на це, структурно-функціональним призначенням держави у сфері надрокористування виступає створення інституційно-сприятливого простору для раціонального відтворення мінерально-сировинного комплексу з одночасним розширенням гарантій його захисту, запобігання виснаженню.

Значний інтерес у контексті цього дослідження становить дослідницький підхід, який запропонував Р. Баттергам, в межах якого надрокористування розглядають як "структурну та захищену законом діяльність суб'єктів користування надрами, яка здійснюється на конкретній території, яка перебуває під юрисдикцією держави, яка має цільове призначення щодо користування корисними копалинами, представленими в межах певного родовища, шляхом його вивчення, розвідки, добування чи відтворення" [2, с. 10]. У цьому відношенні вчений демонструє звужену проєкцію розуміння надрокористування, як винятково діяльності суб'єктів, які забезпечують користування надрами, не враховуючи при цьому їх природу, специфіку та тривалість існування запасів, що цим самим вказує на певну абстрактність участі держави у даному процесі. Логіка такої концептуалізації надрокористування ґрунтується

на обмеженні інституційно-інструментального призначення держави щодо надровидобування та надрокористування та побудови мінерально-сировинного комплексу загалом. Розуміючи абстрактність участі держави у сфері раціонального використання надр, учений показав необхідність "встановлення балансу використання приватно-правових та публічно-правових елементів при регулюванні відносин, які складаються між усіма суб'єктами сфери надрокористування" [2, с. 11]. Виходячи із цього, сутність надрокористування, представлена вченим у контексті розмежування повноважень між усіма суб'єктами його реалізації, постає у ролі гностичної характеристики раціонального користування природним середовищем з метою відтворення соціально-економічного розвитку держави та його стабілізації. Розгортаючи свою дослідницьку проєкцію навколо ідентифікації надрокористування через призму його структурно-функціонального призначення у розвитку ресурсно-безпекового потенціалу держави, вчений запропонував розуміти під ним інструментальну умову прилаштування до потреб людини природного середовища й на цій основі приведення його у відповідність до цільових умов розвитку держави. Держава, регламентуючи діяльність людини у сфері користування надрами, забезпечує відповідну фіксацію принципів та засобів, за якими має відбуватись відтворення мінерально-сировинного комплексу та перетворення його на стабілізаційний інструмент отримання необхідних матеріальних благ. Надрокористування, втілюючи широкий спектр видів діяльності, включаючи геологічне вивчення надр та їх перетворення, потребує конкретизації її смислового призначення, що стосується передусім "користування надрами" та "використання надр". У першому випадку "користування надрами" характеризує спільну діяльність суспільства та держави щодо перетворення надр на засіб їх стабілізаційного функціонування, тоді коли під "використанням надр" розуміють цільову діяльність уповноважених суб'єктів, нормативно-регламентована у сфері вивчення та користування надрами відповідно до цивілізаційних стандартів відтворення мінерально-сировинного комплексу. Запропонована вченим концептуалізація надрокористування розкриває контекстну суперечливість даного терміна, зокрема що стосується суб'єктності користування надрами та цільової результативності їх відтворення з точки зору їх збереження та захисту як стратегічного національного надбання.

Певну дискурсивність щодо ідентифікації сутності надрокористування у контексті сучасних дослідницьких підходів закладає підхід, який розробив К. Кен, в межах якого вказано на його цільове призначення у сфері розширення безпекових гарантій держави. Під надрокористуванням учений безпосередньо розуміє "об'єкт адміністративно-правового регулювання" та "систему суспільних відносин, яка формується у сфері використання та охорони надр". На підставі цього конкретизовано основні елементи та стадії процесу надрокористування як цільової діяльності у сфері геологічного вивчення надр, видобування корисних копалин та освоєння підземних просторів для інших цілей [3]. До таких елементів віднесено користування різними видами надр, зокрема підземними та наземними, до стадій процесу надрокористування віднесено вивчення, розвідкування, користування та захист надр, що у своїй сукуп-

ності дає змогу побудувати цілісну концепцію раціонального відтворення мінерально-сировинного комплексу держави. Виходячи із цього, до сфери надрокористування вчений відносить пошук, видобування, очищення, оброблення корисних копалин, які перебувають на поверхні чи у надрах землі, враховуючи каміння, метали, солі, горючі речовини. На підставі цього введено у науковий обіг поняття "технічне надрокористування", який характеризує чітко структурований перелік видів робіт, необхідний для забезпечення раціонального відтворення надр, включаючи відповідні стадії їх реалізації, серед яких: визначення переліку прогнозованих об'єктів родовищ корисних копалин; визначення та розроблення умов для їх використання; ліцензування та проведення державної експертизи. Такий контекст ідентифікації сутності надрокористування та розширення інструментальності його призначення для зміцнення ресурсного потенціалу держави вказує на доцільність розширення інституційного призначення держави у процесах раціоналізації процесів відтворення надр. Це свідчить про оновлення структурно-функціональної ролі держави щодо користування надрами на основі чітко врегульованих нормативних правил, за яким має відбуватись процес їх відтворення та перетворення їх на стабілізаційну умову економічного розвитку. Розробляючи свій концепт у межах такої аргументаційної контекстності, вчений запропонував ідею обмеження самоорганізаційної практики користування надрами, відповідно до чого держава, перебираючи на себе інституційну суб'єктність, закладає імперативні нормативи, які необхідні для надання дозвільної документації на розроблення та користування надрами та їх захист як стратегічного об'єкта національної безпеки. Відповідно до цього держава зобов'язана створювати уповноважені органи та розмежовувати їх повноваження щодо забезпечення адміністративно-правового регулювання надр.

На певну концептуальну об'ємність поняття надрокористування звертають увагу в межах дослідження К. Фагівіча та М. Мекарські, яке охоплює не лише процес вивчення та освоєння підземних просторів, але й управлінський процес, який попереджає і супроводжує раціональну сторону їх використання з точки зору цільової результативності економічного розвитку держави, зміцнення її ресурсного потенціалу [4, с. 58]. Така логіка вчених ґрунтується на пошуку оптимальної конструкції забезпечення раціонального користування надрами, шляхом встановлення імперативних норм результативності відтворення мінерально-сировинного комплексу та перетворення його на стратегічний засіб сталого економічного розвитку. Артикулюючи структурно-функціональну роль держави у забезпеченні результативності відтворення мінерально-сировинного комплексу, вчені виходять із недопущення "самовільного користування надрами" та розширення гарантій їх захисту, що можливе лише за активної суб'єктності держави, на яку єдино покладається встановлення та контроль за порядком користування надрами. Держава, створюючи уповноважені інститути, покликана забезпечити належні регулятивні можливості для раціонального користування надрами, відтворення та захисту корисних копалин, виходячи із їх цільової результативності промислово-економічного та безпекового розвитку. Багатосуб'єктність користування надрами, включаючи балансову участь суспільства, бізнес-структур та

держави щодо раціоналізації процесів їх відтворення, ставить державу над надрокористувачами, покладаючи на неї розширені повноваження щодо створення інституційно-інструментального простору для користування надрами та контролю за ним у частині попередження відповідних структурних викликів. У зв'язку із цим учені використали поняття "допуск до надр", яке характеризує однобічний характер надрокористування, який вказує на односуб'єктність держави уповноваженої одноосібно приймати рішення щодо допуску чи його обмеження до розроблення родовищ корисних копалин та користування ними. Держава, створюючи відповідні інституційні умови для розроблення та освоєння надр, виступає у ролі повноправного суб'єкта зміни відповідних умов у разі порушення їх, як таких, які перешкоджають результативності користування надрами. Запропонований дослідницький контекст ідентифікації надрокористування ґрунтується на дотриманні певних імперативних норм, яких мають дотримуватись усі його учасники аби гарантувати відтворення, збереження та захист надр. Розуміючи їх як стратегічну економічну цінність, учений вказав на доцільність розширення "інструментального впливу держави" на раціоналізацію відтворення надр, шляхом регламентації діяльності його суб'єктів, зберігаючи при цьому суверенність прав кожного із них щодо результативності їх діяльності та забезпечення екологічної безпеки держави. Надрокористування, будучи об'єктом публічно-правового регулювання держави, постає у ролі ефективного інструменту її впливу на укладення публічно-правових договорів, які унеможливають утвердження диспозитивних методів регулювання сфери захисту мінерально-сировинного комплексу та перетворення його на стратегічну умову стабільності соціально-економічного розвитку.

Виокремлення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Широка контекстність ідентифікації надрокористування, представлена в межах сучасних дослідницьких підходів постмодерних вчених, демонструє певну однобічність та однолінійність щодо його призначення, залишаючи поза увагою більшість аспектів, які стосуються його ресурсно-стратегічного призначення щодо забезпечення сталого економічного розвитку. У контексті поглиблення ідентифікативного вивчення сутності надрокористування постає доцільність деталізації його впливу на стабілізацію процесів соціально-політичного та економічного розвитку, перетворення його на стратегічний засіб забезпечення національної безпеки держав та її природно-ресурсної конкурентоспроможності. У зв'язку із цим артикулюється доцільність віднайдення смислової лінійності та концептуально-методологічної діаметральності, представленої в межах різних наукових шкіл у постмодерний період щодо структурного призначення надр, їх раціонального використання та побудови цілісного мінерально-сировинного комплексу, який визначає ресурсну спроможність держави щодо локалізації інституційних викликів стабілізаційного розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням одержаних результатів

Доцільність концептуальної деталізації сутності надрокористування у постмодерний період, будучи зумовленою широкою полярністю контекстів її ідентифі-

кації та смислових аббревіатур, підтверджує методологічну незбалансованість поглядів, представлених в межах різних дослідницьких шкіл. Відсутність концептуальної легітимності щодо ідентифікації сутності та призначення надрокористування у сфері забезпечення сталого економічного розвитку та реалізації безпекових гарантій держави негативно позначилась як на формуванні державного підходу до здійснення результативної політики користування надрами та процесу його законодавчого врегулювання. У цьому відношенні доцільно враховувати дві концептуальні крайнощі, представлені в межах сучасної державно-управлінської науки щодо визначення ціннісно-смислового аспекту надрокористування, зокрема що стосується широкого узагальненого розуміння його сутності до надмірно деталізованої процесуальності його здійснення. Це відповідно спровокувало методологічну розбалансованість щодо структурно-функціональної ідентифікації сутності надрокористування та значення надр у контексті формування та реалізації сучасної публічної політики раціонального відтворення мінерально-сировинного комплексу, пошуку нових більш органічних прийомів інструментарію її здійснення. У межах цього аналізу найбільш концептуально згуртованою є ідентифікація надрокористування, яка враховує широку контекстність його реалізації, зокрема стосовно володіння, користування, розпорядження надрами. Це закладає трирівневу структуру правового регулювання надрокористування щодо володіння надрами, раціональне користування та розпорядження ними, зокрема і їх захист як стратегічного національного ресурсу. Виходячи із того, що у більшості дослідницьких підходів представлена методологічна відособленість між надрами та територією (ділянкою землі), на яких вони розміщені, постає питання звуження органічної і методологічної просторовості між ними у частині віднайдення оптимальної опції подолання відповідної відособленості. Така контекстна суперечність, привівши до встановлення відмінних правових режимів між ділянкою землі та надрами, зумовила ускладнення процесуальності системи надрокористування та державного управління ним. Водночас, на думку *М. Хаткінсона*, така позиція є цілком логічною, виходячи із того, що "земля та надра слугують різним господарським цілям, а відтак потребують відокремленої правової регуляції, утворюючи необхідний симбіоз для зміцнення суверенітету держави" [5, с. 388]. Виходячи із цього у більшості дослідницьких підходів до ідентифікації надр та надрокористування представлена аргументація щодо подолання відповідної розмежованості між структурно-функціональним призначенням території, на якій знаходяться родовища корисних копалин, та самими корисними копалинами.

Концептуальна цілісність щодо ідентифікації сутності надрокористування представлена у постмодерній науці, закладає принципово нову проєкцію розуміння його сутності та призначення щодо стабілізації економічного та соціально-безпекового розвитку. У цьому відношенні йдеться про розуміння надр "як частини земної кори, розташованої нижче ґрунтового шару, а за його відсутності – нижче земної поверхні і дна водойм та водотоків", що цим самим дає змогу побудувати цілісну концепцію розуміння надр та користування ними, не допускаючи розмежування між надрами та територією, на яких вони знаходяться [6, с. 9]. Така логіка та-

кож знаходить своє підтвердження в межах різних дослідницьких підходів у постмодерний період, що цим самим знімає певні нормативні суперечності щодо ідентифікації надрокористування та його структурно-функціонального призначення у системі національної безпеки. Виходячи із того, що надра є структурною складовою природного середовища, інструментарій раціонального користування ними ґрунтується на деталізації геологічного вивчення їх та пошуку оптимальних засобів їх наукового та промислового освоєння у формі створення продукції, імплементованої в структуру національної економіки. Спираючись на ресурсний потенціал надр, держава здобуває можливість для формування та реалізації структурного підходу до їх раціонального відтворення у формі застосування нормативних правил щодо відкриття родовищ корисних копалин, індикативності їх вироблення, подовження тривалості використання та запобігання недопущенню повного виснаження. З огляду на це, у постмодерний період в особливий спосіб артикулюється ідея нормативного урегулювання діяльності суб'єктів користування надрами, покликана забезпечити раціональність їх використання з метою отримання нових матеріальних благ, які визначають сталість безпекового простору держави загалом.

Аналіз різних концептуальних підходів до ідентифікації надрокористування та оптимізаційних опцій підвищення його результативності у постмодерний період свідчить до нову модерну роль держави як інституційно-інструментального засобу раціонального користування та захисту надр як стратегічної національної цінності. Така контекстність передусім стосується розширення інституційних повноважень державно-управлінських структур у контексті поглиблення нормативно-правового врегулювання процесуальної структури забезпечення раціонального користування надрами та створення ефективної системи відтворення мінерально-сировинного комплексу на основі врахування стратегічних пріоритетів забезпечення сталого економічного розвитку. Як підтвердження цього, типологічною особливістю розуміння сутності надрокористування у постмодерний період виступає нормативна регламентованість процесу організації раціонального користування надрами та їх захисту з огляду на структурність викликів екологічної безпеки держави. Це зумовило більшість учених на експертів у сфері користування природним ландшафтом перейти до пошуку стратегічно нових імперативів перетворення надрокористування на стабілізаційний та безпековий засоби. Виходячи із цього, дедалі частіше експерти артикулюють доцільність утвердження багатосуб'єктності у сфері надрокористування, включаючи безпосередню участь також іноземних осіб, державних та недержавних організацій, наділених законодавчими правами та обов'язками щодо результативності відтворення мінерально-сировинного комплексу держав та перетворення його на стратегічно-безпекову гарантію сталості її розвитку. Кожен із учасників сфери надрокористування, будучи наділеним відповідними публічними функціями і представляючи певне коло публічних інтересів, відстоює партикулярність інструментарію раціонального користування надрами, керуючись винятково критерієм "ефективності прибутку". Це, на думку *Д. Джонеса*, *Е. Коледжа*, *Д. Елстона*, свідчить про полярність структурно-функціональних позицій між різними суб'єктами надрокористування,

яка негативно позначається на результативності інструментарію відтворення мінерально-сировинного комплексу, що сукупно призводить до поглиблення діаметральності відносин між ними у контексті прийняття єдиних нормативних правил щодо захисту надр та перетворення їх на стратегічну гарантію національної безпеки держави [7]. Принципова відмінність між структурно-функціональними повноваженнями суб'єктів сфери надрокористування дає змогу простежити від'ємність їх стратегічної місії щодо результативності відтворення мінерально-сировинного комплексу.

Постмодерна доба, артикулюючи доцільність перегляду концептуальних імперативів ідентифікації надрокористування, призвела до утвердження нових смислових стандартів розуміння надр та надрокористування, на підставі чого сформувалась широка дослідницька лінійка питань раціонального використання та раціонального відтворення, оптимізації процесуальності користування та захисту надр. У зв'язку із цим, відбулось методологічне оновлення концептуалізації надрокористування через призму розширення інституційно-інструментального призначення інститутів держави, поглиблення її структурної взаємодії із суб'єктами користування надрами на пошуку оптимізаційної опції їх захисту. Широка дихотомічність у цьому відношенні стала результатом відсутності єдиної смислової та аргументаційної логіки щодо ідентифікації сутності надрокористування на підставі володіння кожною державою різними ресурсними можливостями. Це привело до утвердження типології різних національних політик державного регулювання сфери надрокористування та "розфокусування" його цільового призначення, коли ресурсно-розвинені держави вбачають у ньому стратегічний засіб розширення їх безпекових гарантій, тоді коли держави, які володіють більш латентним ресурсним потенціалом, не демонструють високої спроможності до сталого безпекового розвитку. Така детермінаційна логіка призвела до утвердження різних ціннісно-смислових конструктів ідентифікації сутності надрокористування, його нормативно-правового забезпечення та перетворення на стабілізаційну умову суспільного розвитку.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Отже, здійснений аналіз надрокористування як предмету безпекової ідентифікації в межах сучасної постмодерної науки, дав змогу побудувати цілісну концепцію його структурно-функціонального призначення у контексті забезпечення національної безпеки держави, на підставі чого показано його роль щодо зміцнення інституційного потенціалу держави та її безпекових гарантій, та перетворення його на стратегічну умову сталого економічного розвитку. Здійснено систематизацію провідних дослідницьких підходів до ідентифікації

стратегічного призначення надр та надрокористування у контексті зміцнення ресурсного потенціалу держави та перетворення його на базову умову її конкурентоспроможності. Показано доцільність нормативно-правового врегулювання сфери надрокористування, формування нового праксеологічного ставлення до надр у контексті їх стратегічного призначення щодо реалізації національної безпеки держави у постмодерний період. Досліджено конструкт державно-приватного партнерства у сфері надровидобування та надрокористування, який зумовив розструктурування традиційної практики відтворення природного комплексу держави, спонукаючи до перегляду діючих імперативів результативності й розроблення нових підходів щодо оптимізації мінерально-сировинного комплексу. Показано розширення інституційно-інструментального призначення держави щодо забезпечення раціонального користування надрами у формі регулювання процесуальної структури функціонування системи надрокористування.

References

1. Ruokamo, J., Cantaluppi, M., Kallio, R., & Alatarvas, T. (June 2026). A framework for determining mineralogy and chemical composition of industrial mold powders. *Powder Technology*, 476, 122410. <https://doi.org/10.1016/j.powtec.2026.122410>
2. Batterham, R. (2014). Lessons in sustainability from the mining industry. "SYMPHOS 2013", *2nd International Symposium on Innovation and Technology in the Phosphate Industry. Procedia Engineering*, 83(8-15), 121.
3. Chen, K. H. (2018). Research of mining wasteland reclamation and regeneration modes in Shendong Mining Region. K. H. Chen. 4th International Conference on Agricultural and Biological Sciences. IOP Publishing. IOP Conf. Series: Earth and Environmental Science, 185(2018), 14. <https://doi.org/10.1088/1755-1315/185/1/012027>
4. Fagiewicz, K., & Mękarski, M. (2018). Ecological and social aspects in the management of post-mining areas. An example of the Adamów lignite basin. Katarzyna Fagiewicz, Michał Mękarski. Civil and environmental engineering reports, 28(3), 50–64. <https://doi.org/10.2478/ceer-2018-0034>
5. Hutchinson, M. F. (1995). Interpolating mean rainfall using thin plate smoothing splines. *International Journal of Geographic Information Systems*, 9(4), 385–403. <https://doi.org/10.1080/02693799508902045>
6. Kretschmann, J. (2017). From Mining to Post-Mining: The Sustainable Development Strategy of the German Hard Coal Mining Industry. J. Kretschmann, A. B. Efremenkova, A. A. Khoreshok. Ecology and safety in the technosphere: current problems and solutions. IOP Publishing. IOP Conf. Series: Earth and Environmental Science, 50(2017), 9. <https://doi.org/10.1088/1755-1315/50/1/012024>
7. Jones, D., Cooledge, E., Alston, D., & Chadwick, D. (September 2025). Agricultural management strategies to actively promote subsoil carbon storage. *Soil and Tillage Research*, 256, 106846. <https://doi.org/10.1016/j.still.2025.106846>

S. G. Vlasenko

State Service of Geology and Subsoil of Ukraine, Kyiv, Ukraine

SUBSOIL USE AS A SUBJECT OF IDENTIFICATION WITHIN THE FRAMEWORK OF MODERN POSTMODERN SCIENCE

Introduction. Building a strong, resource-oriented state capable of effectively using its natural resources and transforming them into a strategic means of expanding its security guarantees prompts most research schools to search for an indicative conceptualization and effective tools for implementing subsoil use.

Materials and Methods. The purpose of this article is to analyze subsoil use as a subject of security identification within the framework of modern postmodern science. The study used a number of general scientific and special scientific methods, which in their

aggregate served to implement the set goal, including: analysis (the essence of subsoil use as a subject of security identification within the framework of modern postmodern science was revealed), description (the factors that influence the construction of a holistic concept of the structural and functional purpose of subsoil use in the context of ensuring the national security of the state were studied).

Analysis of Literary Sources. Subsoil and its use in the postmodern era are the subject of a deep discourse of public administration science, exposing methodological contradictions and conceptual one-sidedness of aspects, thereby forming a holistic system of problem identification. An important feature of research explorations in the postmodern period is the adoption of a deep approach to clarifying the essence and structural and functional purpose of subsoil use in terms of strengthening the institutional potential of the state and its security guarantees, and on this basis, transforming it into a strategic condition for sustainable economic development is research J. Kretschmann, A. B. Efremkov, A. A. Khoreshok

Highlighting previously unsettled of the general problem. The broad contextuality of the identification of subsoil use, presented within the framework of modern research approaches of postmodern scientists, demonstrates a certain one-sidedness and unilinearity regarding its purpose, leaving aside most aspects related to its resource-strategic purpose in ensuring sustainable economic development.

Results. The feasibility of conceptual detailing the essence of subsoil use in the postmodern period, being conditioned by the wide polarity of the contexts of its identification and semantic abbreviations, confirms the methodological imbalance of views presented within different research schools. The lack of conceptual legitimacy regarding the identification of the essence and purpose of subsoil use in the field of ensuring sustainable economic development and implementing state security guarantees has negatively affected both the formation of the state approach to implementing an effective subsoil use policy and the process of its legislative regulation.

Discussion. In the postmodern period, a kind of methodological projection of the "functional reversal" of the essence of the subsoil takes place, when the diametricality of their depletion without proper renewal is observed, and most states lose the tools for reproducing the mineral and raw material complex and identifying it through the prism of security purposes and stabilizing the conditions for socio-economic development.

Conclusion. Our analysis of subsoil use as a subject of security identification within the framework of modern postmodern science allowed us to build a holistic concept of its structural and functional purpose in the context of ensuring the national security of the state, on the basis of which its role in strengthening the institutional potential of the state and its security guarantees and transforming it into a strategic condition for sustainable economic development is shown; the leading research approaches to identifying the strategic purpose of subsoil and subsoil use in the context of strengthening the resource potential of the state and transforming it into a basic condition for its competitiveness are systematized.

Keywords: subsoil; subsoil extraction; subsoil use; state policy in the field of subsoil use; resource potential of states; strategic purpose of subsoil; natural complex of the state; mineral and raw materials complex.